

คู่มือ มาตรฐานการปฏิบัติงาน การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

EHA 8000 การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

**คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedure: SOP)
การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(Environmental Health Accreditation: EHA)**

EHA 8000 การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

คำนำ

การรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Environmental Health Accreditation: EHA) เป็นกลไกและเครื่องกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดการพัฒนาระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบทั้งองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคุณภาพและยั่งยืน ลดความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ประชาชนที่จะได้รับการคุ้มครองด้านการบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณภาพ และช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ควบคุมดูแลเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อคุ้มครองประชาชนด้านสุขภาพ โดยครอบคลุมการดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขของประชาชน ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน ตลอดจนกิจการขนาดเล็กและขนาดใหญ่

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จึงได้จัดทำคู่มือ มาตรฐานการปฏิบัติงานของการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (SOP) **กระบวนการที่ 8 การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ** เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถบริหารจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ได้คุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติงานระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพบริหารราชการของประเทศต่อไป

กรมอนามัย

เนื้อหาของคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP)

1. วัตถุประสงค์ : ระบุถึงสิ่งที่ต้องการจากการปฏิบัติตาม SOP ในแต่ละประเด็น
2. ขอบเขตของงาน : ระบุความครอบคลุมของ SOP ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ : ระบุหน่วยงาน/ตำแหน่งบุคคลที่นำ SOP ไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
4. เอกสารอ้างอิง : ระบุชื่อและหมายเลขเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ SOP
5. แผนภูมิการทำงาน : ระบุขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยย่อ เพื่อให้ทราบว่า ใคร ทำอะไร
6. รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน : เป็นการบรรยายรายละเอียดของการทำงานตามแผนภูมิ
7. คำนิยาม : เป็นการอธิบายความหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน
8. แบบฟอร์ม/เอกสารที่เกี่ยวข้อง : เป็นการระบุชื่อและหมายเลขของแบบฟอร์มที่ใช้ในการบันทึกการปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่าง ๆ

มาตรฐานการปฏิบัติงาน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ชื่อกระบวนการงาน	รหัสกระบวนการงาน : EHA 8000
	การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment : HIA)	แก้ไขครั้งที่ 2 : กันยายน 2559
	ผู้จัดทำ	วันที่เริ่มใช้เอกสาร : 1 ตุลาคม 2564
	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ	

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้หลักการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment : HIA) ไปสนับสนุนการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และ/หรือ สนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชน

2. ขอบเขต

กระบวนการ EHA 8000 (การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ : HIA) นอกจากจะเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวแล้ว ที่ผ่านมา EHA 8000 ยังเป็นกระบวนการที่สนับสนุนและเพิ่มคุณค่าให้กระบวนการ EHA ระบบอื่น ๆ เช่น การจัดการคุณภาพน้ำบริโภค การจัดการกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การจัดการเหตุรำคาญ การออกข้อกำหนดท้องถิ่น เป็นต้น และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย ทั้งสำหรับนโยบายที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพสุขภาพ รวมทั้งนโยบายสาธารณะด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น

เอกสารฉบับนี้ จึงครอบคลุมขั้นตอนการปฏิบัติงานประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ตั้งแต่การระดมเตรียมการ ซึ่งบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการขั้นตอน HIA แล้วจึงกำหนดผู้รับผิดชอบหรืออาจจัดตั้งทีมงานที่ประกอบด้วย

ผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อทำความเข้าใจต่อการดำเนินงานร่วมกันตั้งแต่เริ่มแรก ต่อมาในระยะดำเนินการ การดำเนินงานจะยึดตามหลักการขั้นตอน HIA ได้แก่ การกลั่นกรองผลกระทบ การกำหนดขอบเขต การรวบรวมข้อมูลและประเมินผลกระทบ การกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดจากนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม และผลักดันสู่กระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการนำไปดำเนินการให้เกิดการจัดการที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชน เช่น เสนอต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ และระยะสุดท้ายคือระยะติดตามประเมินผล ซึ่งกำหนดให้มีกลไกและวิธีการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. เอกสารอ้างอิง

1. กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย. คู่มือการปฏิบัติงาน HIA สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2559.
2. กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย. คู่มือหลักสูตรอบรมการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพในระดับท้องถิ่น. สำนักกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2552.

5. แผนปฏิบัติการทำงาน

ขั้นตอนที่	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา	มาตรฐานคุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
ระยะเตรียมการ					
1		7 วัน	1. มีความรู้ด้านสาธารณสุข (อนามัยสิ่งแวดล้อม) หรือผ่านการอบรมหลักสูตร HIA หรือมีประสบการณ์ในการทำงาน HIA มาก่อน 2. กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบของคณะทำงาน	คำสั่งแต่งตั้งหรือหนังสือมอบหมายผู้รับผิดชอบที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานคุณภาพงานและคณะทำงาน	นายกเทศมนตรี
ระยะดำเนินการ					
2		20-30 วัน	1. กลั่นกรองข้อมูลสถานการณ์และผลกระทบจากนโยบาย/แผนงาน/โครงการ/กิจการ/กิจกรรมที่จะทำ HIA 2. กำหนดเป้าหมายตามปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อมของพื้นที่	เอกสารผลการกลั่นกรองผลกระทบและการกำหนดเป้าหมายฯ	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย
3		20-30 วัน	1. กำหนดขอบเขตตามผลการรับฟังความคิดเห็นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย 2. แผนการดำเนินงานครอบคลุมประเด็นผลกระทบสำคัญของพื้นที่และครอบคลุมขอบเขตจากการรับฟังความคิดเห็น	1. เอกสารผลการรับฟังความคิดเห็นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย 2. แผนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย
4		45-60 วัน	1. การรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม 2. วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล ระบุประเด็นผลกระทบ	1. เอกสารการเก็บรวบรวมข้อมูล 2. เอกสารสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและประเด็นผลกระทบ	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นตอนที่	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา	มาตรฐานคุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
5	<p>การดำเนินการจัดทำข้อเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ</p>	20-30 วัน	<ol style="list-style-type: none"> ข้อเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบได้รับความเห็นชอบจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ข้อเสนอต่อการแก้ไขปัญหามีความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน 	<ol style="list-style-type: none"> เอกสารกระบวนการรับฟังความเห็นชอบจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เอกสารสรุปข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ 	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย
6	<p>การเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบไปใช้ประโยชน์</p> <p>ให้นำไปใช้ (ข้อตกลง/ยกร่างข้อกำหนดท้องถิ่น/เงื่อนไขประกอบการอนุญาต/พัฒนาโครงการหรือนโยบายสาธารณะ)</p> <p>รวบรวมเป็นข้อมูลสถานการณ์ของพื้นที่</p>	20-30 วัน	<ol style="list-style-type: none"> การเสนอผลการดำเนินงานและมาตรการฯ ต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ข้อเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบมีการนำไปใช้จริงในพื้นที่ 	<ol style="list-style-type: none"> เอกสารการเสนอข้อมูลผลการดำเนินงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ เอกสารสรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ 	ผู้บริหารท้องถิ่น และผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย
ระยะติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์					
7	<p>การติดตามตรวจสอบและประเมินผล</p>	-	<ol style="list-style-type: none"> ประเด็นการติดตามตรวจสอบครอบคลุมมาตรการที่กำหนดไว้ ปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานติดตามตรวจสอบ 	<ol style="list-style-type: none"> แผนการดำเนินงานติดตามตรวจสอบและประเมินผล เอกสารผลการดำเนินงานติดตามตรวจสอบ 	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย

6. รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน

กระบวนการ HIA จะพิจารณาผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ตามปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพ ซึ่งจะพิจารณาผลกระทบทั้งผลทางบวกและทางลบ ทั้งระยะก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินนโยบายหรือโครงการ หากเป็นผลกระทบที่มีนัยสำคัญก็จะเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ หากเป็นผลกระทบเชิงบวกก็ให้เสนอมาตรการส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และข้อเสนอดังกล่าวจะนำเสนอต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจเพื่อนำไปดำเนินการตามที่เสนอต่อไป โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

- การรวบรวมข้อมูลและหลักฐานทางวิชาการของชุมชนหรือท้องถิ่น ที่สามารถระบุคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพและกลุ่มเสี่ยงที่อาจได้รับผลกระทบอย่างรอบด้าน
- การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- การจัดทำข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาผลกระทบ หรือมาตรการส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

6.1 ระยะเวลาเตรียมการ

ระยะเวลาเตรียมการ จะเป็นเตรียมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ HIA โดยสามารถเข้ารับการอบรมด้าน HIA จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมอนามัย (ส่วนกลางและศูนย์อนามัย) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในพื้นที่ เป็นต้น จากนั้นจึงจะเป็นการถ่ายทอดความรู้และสร้างทีมงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการร่วมกันต่อไป รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) กำหนดผู้รับผิดชอบ นายกเทศมนตรีจะกำหนดผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ อาจแต่งตั้งในรูปแบบของคณะทำงานหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมาย

ซึ่งจะต้องมีความรู้ด้านการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ โดยมีหลักฐานที่แสดงว่าได้ผ่านการอบรม HIA มาแล้ว หรือหากผู้รับผิดชอบเคยมีประสบการณ์ทำงาน HIA มาก่อน ให้แสดงรายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา อาจทำได้โดยการจัดให้มีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ และสร้างทีมงาน หรือคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน HIA ที่เป็นทางการ ซึ่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงานอย่างชัดเจน

6.2 ระยะดำเนินการ

2) การกลั่นกรองและกำหนดเป้าหมายในการทำ HIA มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเบื้องต้น และสามารถระบุได้ว่าจะนำผลการทำ HIA ไปใช้ประโยชน์อย่างไร มีรายละเอียดการทำงาน ดังนี้

2.1) ทบทวนข้อมูลและรวบรวมสถานการณ์ปัญหา คณะทำงานหรือทีมงาน ทบทวนข้อมูลสถานการณ์ปัญหาที่เกิดจากนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม หรือกิจกรรมในพื้นที่ ที่ต้องการทำการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ โดยให้พิจารณาและระบุผลกระทบเบื้องต้นทั้งผลกระทบทางบวกและทางลบ

2.2) วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อระบุเหตุผลหรือความจำเป็นที่ต้องทำ HIA โดยพิจารณาความเป็นไปได้ที่ผลจากการทำ HIA จะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจในระดับนโยบายของท้องถิ่น หรือการดำเนินกิจกรรม/ โครงการป้องกันแก้ไขปัญหา แนวทางการนำผลการทำ HIA ไปใช้ ดังนี้

- การจัดการเหตุรำคาญ
- ประกอบการปรับปรุง/ ยกร่างข้อกำหนดท้องถิ่น
- ประกอบการตัดสินใจอนุญาตให้ประกอบกิจการ
- ประกอบการจัดทำโครงการ แผนงาน นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

2.3) จัดทำสรุปผลจากการกลั่นกรอง ควรประกอบด้วยข้อมูลต่อไปนี้

- สรุปรายละเอียดมลพิษ หรือผลกระทบเบื้องต้น
- สรุปว่าบริเวณใดบ้างของพื้นที่ท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบเหล่านั้น รวมถึงกลุ่มประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากผลกระทบดังกล่าว
- สรุปเหตุผลที่ทำ HIA

3) การกำหนดขอบเขตและจัดทำแผนการดำเนินงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อเลือกประเด็นผลกระทบที่จะศึกษา วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ซึ่งจะใช้เป็นแผนการดำเนินงานในขั้นตอนการประเมินผลกระทบต่อไป มีขั้นตอนการทำงาน ดังนี้

3.1) จัดทำร่างขอบเขตการศึกษา โดยพิจารณาข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการกลั่นกรอง มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

- ทีมงานจัดทำร่างขอบเขตการศึกษา ด้วยวิธีประชุมปรึกษาหารือภายในคณะทำงานฯ หรือเชิญผู้มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูล/ แนวทางการประเมินผลกระทบ/ ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงาน และร่วมกำหนดร่างขอบเขตการศึกษา
- ร่างขอบเขตการศึกษา ควรประกอบด้วย ประเด็นที่จะทำการศึกษากลุ่มประชากรศึกษา พื้นที่ศึกษา ระยะเวลาในการศึกษา วิธีการและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ และผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ

3.2) จัดประชุมผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อนำเสนอเหตุผลความจำเป็นของการดำเนินงาน ข้อมูลผลกระทบในเบื้องต้น และนำเสนอร่างขอบเขตการศึกษา รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในส่วนที่เป็นข้อกังวลและข้อห่วงใยเพิ่มเติม

3.3) ผลที่ได้จากการกำหนดขอบเขตการศึกษา คือ แผนการดำเนินงานในขั้นตอนการประเมินผลกระทบ ประกอบด้วย

- (1) สรุปผลการประชุมรับฟังความคิดเห็น พร้อมภาพถ่ายการดำเนินงาน
- (2) ขอบเขตการศึกษาที่สมบูรณ์แล้ว ซึ่งประกอบด้วย
 - ประเด็นที่จะทำการศึกษา
 - พื้นที่ศึกษา
 - กลุ่มประชากรศึกษา
 - ระยะเวลาในการศึกษา
 - วิธีการและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - การวิเคราะห์ข้อมูล หรือวิธีการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
 - ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ
 - แผนการดำเนินงานเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

4) การประเมินผลกระทบ เป็นการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในแผนการดำเนินงาน เพื่อคาดการณ์หรือระบุผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้น และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

- 4.1) เก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม เช่น
 - แบบสอบถาม/ การสัมภาษณ์/ ประชุมกลุ่มย่อย
 - การตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์
 - แบบประเมินความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (Checklist)
 - แผนที่เสี่ยงชุมชน
- 4.2) วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อบ่งชี้ผลกระทบและบอกขนาดของผลกระทบ เช่น
 - วิเคราะห์แบบสอบถามและอธิบายด้วยสถิติพรรณนา (ความถี่/ร้อยละ)

- นำค่าความเข้มข้นการปนเปื้อนของสารมลพิษในสิ่งแวดล้อม เทียบกับค่ามาตรฐานสิ่งแวดล้อมหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)
- นำค่าความเข้มข้นของสารมลพิษในสิ่งแวดล้อม มาทำการประเมินความเสี่ยงเชิงปริมาณ (แทนค่าในสมการคำนวณ แล้วระบุระดับความเสี่ยง)

5) การจัดทำข้อเสนอมาตรการในการป้องกันและลดผลกระทบ เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ขั้นตอนการกั้นกรอง การกำหนดขอบเขต และการประเมินผลกระทบ ซึ่งควรมีการดำเนินงานดังนี้

5.1) จัดทำข้อเสนอมาตรการในการป้องกันและลดผลกระทบ นำข้อมูลการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางลบและทางบวก มาออกแบบมาตรการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อใช้ในการปรับปรุงนโยบาย/ กิจกรรม ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่มีความจำเพาะกับสถานการณ์ในพื้นที่

5.2) จัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้รับผิดชอบนโยบาย แผนงาน โครงการนั้น ๆ นักวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนกลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ทั้งกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางลบ และกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางบวก เพื่อให้ข้อเสนอมาตรการในการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้ได้มากที่สุด

5.3) จัดทำรายงานข้อเสนอ รวบรวมข้อคิดเห็นจากเวทีรับฟังความคิดเห็นฯ มาปรับปรุงรายงานให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากที่สุด โดยที่รายงานประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

- สถานการณ์และความจำเป็นที่ทำการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ และเป้าหมายของการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

- ปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยกำหนดสุขภาพของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป พื้นที่และกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบ จากนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่เป็นประเด็นในการทำการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
- ขอบเขตการศึกษา และการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และแปลผล
- ผลการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม
- ข้อเสนอมาตรการ หรือแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหา/ แนวทาง ในการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น
- ข้อเสนอการติดตามตรวจสอบและประเมินผล

6) การเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบไปใช้ประโยชน์ นำผลการประเมินผลกระทบ มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ เสนอต่อผู้บริหารของท้องถิ่นหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ให้มีการนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ โดยมีแนวทางดังนี้

- นำข้อตกลงไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาเหตุรำคาญ และป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นอีก
- นำไปแก้ไข ป้องกันผลกระทบจากการประกอบกิจการ และสามารถกำหนดเป็นเงื่อนไขก่อนออกใบอนุญาตให้ประกอบกิจการและเงื่อนไขการต่อใบอนุญาต
- นำไปยกร่างข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อควบคุมกิจการ
- นำไปกำหนดในแผนพัฒนาท้องถิ่น/ แผนปฏิบัติการสำหรับขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของท้องถิ่น

เมื่อมีการนำไปใช้ประโยชน์และเกิดผลในทางปฏิบัติ ต้องมีการจัดทำเป็นเอกสารสรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ

6.3 ระยะติดตาม และประเมินผลสัมฤทธิ์

7) การติดตามตรวจสอบและประเมินผล หลังจากที่มีการกำหนดมาตรการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินงานตามมาตรการติดตามตรวจสอบที่ระบุไว้ ควรมีการจัดทำแผนการติดตามตรวจสอบและประเมินผล รวมทั้งการจัดทำรายงานการติดตามประเมินผลด้วย ซึ่งจะทำให้ทราบว่ามาตรการที่กำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปดำเนินการนั้น ได้มีการดำเนินการจริงและเกิดการแก้ไขปัญหาได้จริงหรือไม่ นอกจากนี้ ผลของการติดตามอาจใช้เพื่อปรับปรุงมาตรการให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น หรือในทางกลับกันอาจกำหนดให้มีความเข้มงวดมากขึ้น เพื่อให้เกิดการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เหมาะสมต่อไป และมีการสรุปรายงานการติดตามประเมินผลทุก 6 เดือน หรือตามความเหมาะสม

7. คำนิยาม

7.1 การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment: HIA) หมายถึง กระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ที่ใช้เพื่อการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบาย แผน แผนงานหรือโครงการที่มีต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และการกระจายของผลกระทบในกลุ่มประชากร และการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจะกำหนดถึงกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการผลกระทบเหล่านั้น (IAIA, 2006)

7.2 สุขภาพ หมายถึง สภาวะที่สมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข และมีได้หมายความเฉพาะเพียงแต่การปราศจากโรคและทุพพลภาพเท่านั้น (WHO, 1946)

7.3 ผู้มีส่วนได้เสีย หมายถึง ผู้ซึ่งอาจได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายโดยตรงจากการดำเนินงานตามโครงการของรัฐ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, 2548)

ในคู่มือให้หมายความรวมถึง กลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์ กลุ่มผู้เสียประโยชน์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานอนุมัติ อนุญาต หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน และประชาชน

7.4 นโยบาย/ กิจกรรม หมายถึง นโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมด้านการวางแผนพัฒนา และประเด็นทางด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชน ควรทำการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เพื่อประกอบการตัดสินใจและการป้องกันผลกระทบทางลบต่อสุขภาพของประชาชน โดยการริเริ่มจากหน่วยงานเจ้าของนโยบาย/ กิจกรรม/ โครงการ หรือโดยการขอใช้สิทธิจากบุคคลและคณะบุคคลตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เพื่อสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพ ของประชาชน

8. แบบฟอร์ม/ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ไม่มี

ကာလພັນຈັກ

แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Environmental Health Accreditation : EHA)

ประเด็นงานที่ 8 การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment: HIA)
รหัสการรับรอง EHA : 8000 ให้มีผลการดำเนินงานตามเงื่อนไขที่กำหนดดังนี้

องค์ประกอบที่ 6 การจัดการกระบวนการ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

ตารางที่ 1 แสดงข้อกำหนดเงื่อนไขการ “ผ่าน” เกณฑ์กระบวนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

ผ่าน	มีการดำเนินงานตามแผนภูมิการทำงาน คิดเป็น 60 คะแนนขึ้นไป
ไม่ผ่าน	ไม่สามารถดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนด

ตารางที่ 2 ตารางแจกแจงคะแนน

ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความที่เป็นจริง ในช่อง “แนวทางการพิจารณา (A)” และระบุคะแนนที่ได้ ในช่อง “คะแนนที่ได้ (B)” โดยพิจารณาให้คะแนนตาม “หลักฐาน” ที่ปรากฏ กรณีไม่มีการดำเนินการตามแนวทางการพิจารณาดังกล่าว ให้ระบุคะแนนที่ได้ เป็น “0”

ขั้นตอนที่	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน	คะแนนเต็ม (A)	คะแนนที่ได้ (B)	หลักฐาน
ระยะเตรียมการ					
1	กำหนดผู้รับผิดชอบ	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. มีคำสั่งแต่งตั้งหรือหนังสือมอบหมายผู้รับผิดชอบ (5 คะแนน) 2. มีผู้รับผิดชอบมีความรู้ทางด้านการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (เคยได้รับความรู้ หรือผ่านการอบรมเรื่อง HIA หรือเคยมีประสบการณ์การทำ HIA มาก่อน) (5 คะแนน)
ระยะดำเนินการ					
2	กลั่นกรองและกำหนดเป้าหมายในการทำ HIA	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	5		มีเอกสารผลการกลั่นกรองผลกระทบฯและการกำหนดเป้าหมายฯ (5 คะแนน)
3	การกำหนดขอบเขตและจัดทำแผนการดำเนินงาน	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	15		1. มีเอกสารผลการรับฟังความคิดเห็นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย (5 คะแนน) 2. มีแผนการดำเนินงาน (10 คะแนน)

ขั้นตอนที่	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน	คะแนนเต็ม (A)	คะแนนที่ได้ (B)	หลักฐาน
4	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">การประเมินผลกระทบ</div>	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	20		1. มีเอกสารการเก็บรวบรวมข้อมูล (10 คะแนน) 2. เอกสารสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและประเด็นผลกระทบ (10 คะแนน)
5	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 0 auto;">การจัดทำข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ</div>	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		มีเอกสารสรุปข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ (10 คะแนน)
6	<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 80%; margin-bottom: 10px;"> การเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบไปใช้ประโยชน์ </div> <div style="display: flex; gap: 20px;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40%;">นำไปใช้ (ข้อตกลง/ยกร่างข้อกำหนดท้องถิ่น/เงื่อนไขประกอบการอนุญาต/โครงการหรือนโยบายสาธารณะ)</div> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; padding: 5px; width: 30%; text-align: center;">รวบรวมเป็นข้อมูลสถานการณ์ของพื้นที่</div> </div> </div>	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	30		1. มีการนำไปใช้ประโยชน์หรือเกิดการแก้ไขปัญหา (20 คะแนน) 2. มีเอกสารสรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ (10 คะแนน)
ระยะติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์					
7	<div style="border: 1px solid black; border-radius: 20px; padding: 10px; width: fit-content; margin: 0 auto;">การติดตามตรวจสอบและประเมินผล</div>	☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. แผนการดำเนินงานติดตามตรวจสอบและประเมินผล (5 คะแนน) 2. มีเอกสารผลการดำเนินงานติดตามตรวจสอบ (5 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 7 การวัดผลลัพธ์ คะแนนเต็ม 100 คะแนน**ผลลัพธ์** คะแนนเต็ม 100 คะแนน

ผลลัพธ์ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อเสนอมาตรการป้องกันและลดผลกระทบด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินโครงการ กิจกรรม กิจการ สามารถแก้ไขปัญหาและมีการติดตามประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา

คำชี้แจง : ให้พิจารณาตามประเด็นการวัดผล โดยมีคะแนนเต็ม (A) และให้ระบุคะแนนที่ได้ ในช่อง “คะแนนที่ได้ (B)”

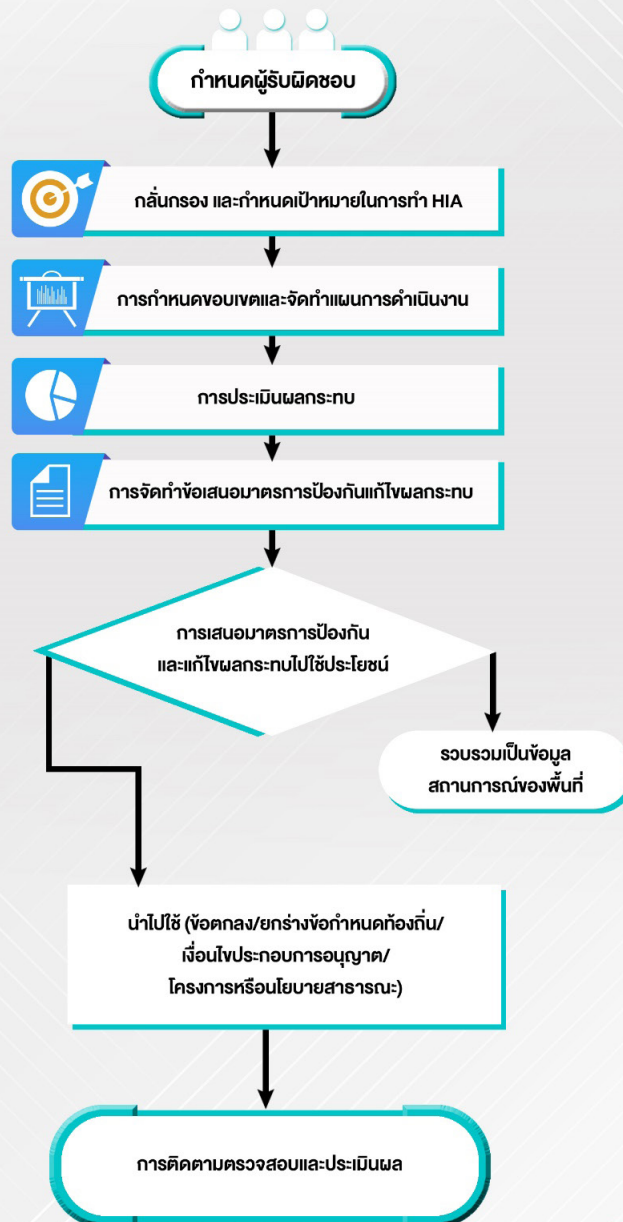
ประเด็นการวัดผล	หลักฐานที่ปรากฏ	คะแนนเต็ม (A)	คะแนนที่ได้ (B)
ข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย	เอกสารสรุปข้อเสนอต่อการจัดการปัญหา	60	
มีการจัดการผลกระทบ แก้ไขปัญหา หรือมีการดำเนินการให้เกิดผลดีต่อสุขภาพของประชาชน	เอกสารสรุปผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหามาตรการที่ระบุไว้	20	
มีการติดตามประเมินผล	1. มีแผนการดำเนินงานติดตามตรวจสอบและประเมินผล 2. มีรายงานผลการดำเนินงานติดตามตรวจสอบ	20	
รวมคะแนน		100	

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

SOP EHA 8000 : การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

ปรับปรุงข้อมูล : ตุลาคม 2564

Area with horizontal dotted lines for writing.

Area with horizontal dotted lines for writing content.

Area with horizontal dotted lines for writing content.

Area with horizontal dotted lines for writing.

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

สื่อ env.

EHA Smartweb

<https://www.facebook.com/env.doh.thai>

<https://ehasmart.anamai.moph.go.th>

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย

เลขที่ 88/22 ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง

จังหวัดนนทบุรี 11000 โทรศัพท์: 0 2590 4258